

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ ĮSTATYMO
NR. VIII-1183 6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas) pagrindiniai tikslai – sudaryti paskatas pakuočių gamintojams ir (ar) importuotojams sparčiai didinti plastikinių pakuočių perdirbimą, siekiant mažinti Lietuvos Respublikos mokamą įnašą Europos Sąjungai (toliau – ES) už neperdirbto plastiko kiekį bei nuosekliai įgyvendinti „teršėjas moka“ principą, Lietuvos mokamą įnašą ES už neperdirbto plastiko pakuočių atliekų kiekį kompensuojant ne iš visų mokesčių mokėtojų lėšų, bet paskirstant iš surinktų mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir pakuočių atliekomis lėšų. Projektu keičiama mokesčio už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis lengvatų taikymo tvarka.

Projektą paskatinusios priežastys:

1. Lietuvoje susidarančių plastikinių pakuočių atliekų kiekis didėja. Pagal Europos Komisijos (toliau – EK) neperdirbtų plastikinių pakuočių atliekų svorio prognozes, atliktas remiantis Eurostat skaičiavimais, 2021 m. neperdirbto plastiko kiekis buvo 24,67 tūkst. tonų, skaičiuojama, kad 2022 m. šis kiekis sieks 27,63 tūkst. tonų, o 2023 m. – 28,52 tūkst. tonų. Remiantis tais pačiais šaltiniais, 2021 m. Lietuvoje iš viso susidarė 80,34 tūkst. tonų produktų plastikinių pakuočių, prognozuojama, kad 2022 m. šis skaičius sieks 90,91 tūkst. tonų, o 2023 m. – 93,86 tūkst. tonų.
2. ES 2021 m. nustatytas vienodo pareikalavimo tarifo taikymas kiekvienoje valstybėje narėje susidarančių neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų svoriui. Vienodas pareikalavimo tarifas yra 0,80 Eur už kilogramą (800 Eur/t).¹ Mokestis už neperdirbtas plastiko pakuotes mokamas į ES biudžetą. Atkreiptinas dėmesys, kad šis mokestis mokamas iš Lietuvos biudžeto, o ne iš pakuočių gamintojų ir importuotojų lėšų. Tai reiškia, kad kiekvienas Lietuvos gyventojas, mokėdamas mokesčius, sumoka tam tikrą dalį mokesčio už neperdirbtas plastiko pakuotes. Pagal tokį įgyvendinimą, principas „teršėjas moka“ veikia nenuosekliai.
3. Nuo 2021 m. Lietuva mokės apie 13 mln. eurų mokestį ES už neperdirbtas plastiko pakuotes kasmet. EK prognozuoja, kad ši suma augs, nes daugėjant pakavimui sunaudojamo plastiko, didėja ir jo neperdirbtas kiekis. Pažymėtina, kad šis mokestis būtų dar didesnis, jei būtų mokamas pilnas 800 Eur/t neperdirbto plastiko tarifas, ir tokiu atveju siektų apie 22 mln. eurų, tačiau 2020 m. gruodžio 14 d. ES Tarybos sprendimu Nr. 2020/2053 dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos, kuriuo panaikinamas Sprendimas [2014/335/ES](#) įtvirtinta, kad Lietuva turi teisę į metinį sumažinimą fiksuotąja suma, kuri yra 9 mln. eurų.
4. Šiuo metu galiojančios plastikinių pakuočių perdirbimo užduotys nepakankamai skatina plastiko perdirbimo proceso vystymąsi. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 1168 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 7 d. nutarimo Nr. 548 redakcija) patvirtintose Gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduotyse nurodyta, kad 2022 m. plastikinių pakuočių perdirbimo užduotis lygi 55 proc. Gamintojams ir (ar) importuotojams nepasiekus šios užduoties yra taikomas aplinkos taršos mokestis, siekiantis 875 eurus už toną neperdirbamoms vienkartinėms pakuotėms ir 618 eurų už toną daugkartinėms ir perdirbamoms vienkartinėms pakuotėms. Šiuo metu, pasiekti nustatytą plastiko pakuočių perdirbimo tikslą gamintojams ir (ar) importuotojams nėra sudėtinga, nes užduotis įgyvendinama perdirbant tik, pavyzdžiui, antrinę ir tretinę pakuotes (naudojamas produktų papildomam pakavimui) bei PET (polietileno tereftalato) butelius, surenkamus per taromatų sistemą,

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D2053&from=EN>

o didelio poreikio perdirbti plastikines pakuotes, surinktas rūšiavimo konteineriuose, nebelieka. Atkreiptinas dėmesys, kad 2021 m. Lietuvoje iš viso surinkti 8,5 mln. eurų aplinkos taršos mokesčio už visų tipų pakuotes, už plastikines pakuotes surinkta vos 1,65 mln. eurų. Tačiau, kaip minėta, iš Lietuvos biudžeto į ES biudžetą sumokamas net 13 mln. eurų mokestis už tas pačias neperdirbtas plastikines pakuotes.

Priėmus Projektą būtų pasiekti šie tikslai:

1. Tinkamai įgyvendintas principas „teršėjas moka“. Įtvirtinus mokesčio už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis lengvatų taikymo tvarkos pakeitimus, plastikinių pakuočių gamintojų ir (ar) importuotojų mokamas taršos mokestis galėtų kompensuoti Lietuvos Respublikos neperdirbamų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįsto nacionalinio įnašo į ES metinį biudžetą sumą. Pavyzdžiui, jeigu 2021 m. Lietuvoje neperdirbtų plastikinių pakuočių kiekis siekia 24,67 tūkst. tonų, į valstybės biudžetą iš mokesčio už aplinkos teršimą plastikinių gaminių ir (ar) pakuočių atliekomis būtų surinkta apie 21,6 mln. eurų. Ši suma būtų net didesnė, atsižvelgiant į tai, kad dalis neperdirbtų plastikinių pakuočių yra kombinuotos pakuotės, kurioms taikomas didesnis mokesčio tarifas. Taip atsakomybė už plastiko pakuočių neperdirbimą tektų gamintojams ir (ar) importuotojams, o ne visiems Lietuvos mokesčių mokėtojams, nepriklausomai nuo to, ar jie tokias pakuotes naudoja, ar ne.
2. Būtų sudarytas esminis postūmis Lietuvos pramonei kurti ir naudoti lengviau perdirbamas plastikines pakuotes, ar rinktis alternatyvias medžiagas, o atliekų tvarkytojams – tobulinti šandien prastai veikiančią plastikinių pakuočių rūšiavimo sistemą. Norint perdirbti plastikines pakuotes, reikia sukaupti didelį kiekį vienodos sudėties jų atliekų. Šiuo metu, plastiko pakuotės, pasiekiančios vartotoją, yra pernelyg skirtingos sudėties ir sluoksnių. Taip pat, dažnu atveju, pakuočių konteineriai užpildomi nerūšiuotomis, mišriomis buitinėmis atliekomis, o taip užteršiamas net ir potencialiai perdirbti tinkamas plastikas. Gamintojai ir (ar) importuotojai būtų skatinami spręsti minėtas problemas, gaminti ir (ar) importuoti tvaresnes pakuotes, kurių sudėtis ir dizainas būtų pritaikyti perdirbimui.
3. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos [94/62/EB](#) 1994 m. gruodžio 20 d. dėl pakuočių ir pakuočių atliekų (toliau – Pakuočių ir pakuočių atliekų direktyva) vienas iš tikslų yra pagerinti aplinkos kokybę, siekiant išvengti pakuočių ir pakuočių atliekų poveikio aplinkai. Pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvoje išdėstomos priemonės skirtos ne tik neleisti susidaryti pakuočių atliekoms, bet ir skatinti pakuočių atliekų pakartotinį naudojimą, perdirbimą, ir kitokį naudojimą vietoje galutinio šalinimo, taip siekiant skatinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos. Projektas tiesiogiai prisideda prie šių tikslų siekimo ir įgyvendinimo bei aukšto aplinkos apsaugos lygio principo laikymosi.

Atsižvelgiant į pateiktus aspektus, Projektu siūlomi pakeitimai prisidėtų prie ES aplinkos teisės principų tinkamo ir nuoseklaus laikymosi, būtų stengiamasi gerinti esamą aplinkos kokybę, nustatomos sąlygos, sudarančios galimybę išlaikyti sveiką ir švarią aplinką ir įpareigojančios žala ar jos atsiradimą sukėlusiams asmenims atlyginti aplinkos būklės atkūrimo, prevencijos išlaidas valstybei.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projektą inicijavo Seimo narys Kasparas Adomaitis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai:

Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 (toliau – Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas) 6 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad mokesčio mokėtojai atleidžiami nuo mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir (ar) pakuočių atliekomis už tą gaminių

ar pripildytų pakuočių kiekį, kuris proporcingas įvykdytos gaminių ir (ar) pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduoties daliai. Norėdami pasinaudoti šia mokesčio lengvata, mokesčio mokėtojai Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka turi turėti dokumentus, patvirtinančius gaminių ir (ar) pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduoties įvykdymą. Šiuo metu galiojančioje Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo redakcijoje nėra numatyta išskirtinė mokesčio lengvatos taikymo tvarka plastikinėms, kombinuotoms (vyraujanti medžiaga – plastikas), PET pakuotėms tvarka.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo 6 straipsnio 4 dalį pakeisti, nustatant naują mokesčio už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis lengvatų taikymo tvarką. Projektu siūloma įtvirtinti, kad mokesčio mokėtojai atleidžiami nuo mokesčio už aplinkos teršimą plastikinių, kombinuotų (vyraujanti medžiaga – plastikas), PET pakuočių atliekomis už tą pripildytų pakuočių kiekį, kuris buvo perdirbtas.

Įgyvendinus Projektu siūlomą nuostatą, už plastikinių, kombinuotų (vyraujanti medžiaga – plastikas) ir PET pakuočių atliekų neperdirbimą atsakomybė tektų patiems gamintojams ir (ar) importuotojams, būtų teisingai ir tiesiogiai įgyvendinamas principas „teršėjas moka“. Taip pat, tikimasi plastikinių pakuočių atliekų sumažinimo, spartesnės plastikinių pakuočių perdirbimo plėtos, verslo plėtos alternatyviųjų pakuočių srityje bei rūšiavimo sistemos tobulinimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Projekte siūlomus pakeitimus numatoma aplinkosauginė, ekonominė ir socialinė nauda. Tinkamai tvarkant atliekas ir atsižvelgiant į atliekų tvarkymo hierarchiją, būtų prisidedama prie 2008 m. lapkričio 4 d. Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Žaliavų iniciatyva – įgyvendinant svarbiausius poreikius užtikrinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą Europoje“ įgyvendinimo ir žiedinės ekonomikos kūrimo. Įtvirtinus siūlomą nuostatą, pramonė būtų skatinama plėsti alternatyvų plastikinėms pakuotėms paieškos mechanizmus, kurti perdirbimui tinkamas, taigi tvaresnes plastikines pakuotes. Tai paskatintų ir naujų darbo vietų kūrimą bei inovacijų paiešką. Naujų nuostatų įsigaliojimas prisidėtų prie ES aplinkos teisės principų tinkamo ir nuoseklaus įgyvendinimo. Be to, tikimasi sumažinti plastikinių pakuočių atliekų kiekį, didinti perdirbimo apimtį, gerinti rūšiavimo sistemą, mažinti plastiko patekimą į gamtą ir tokiu būdu visapusiškai gerinti aplinkos kokybę. Surinkta mokesčio už aplinkos teršimą plastikinių pakuočių atliekomis suma bus kompensuojamas neperdirbamų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstas nacionalinis įnašas į ES metinį biudžetą.

Priėmus įstatymų projektuose siūlomus pakeitimus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priėmus įstatymų projektuose siūlomus pakeitimus, pasekmių korupcijai ir kriminogeninei situacijai neturėtų būti.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Projektu nustatyti reikalavimai turės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Verslas bus skatinamas plėsti alternatyvų plastikinėms pakuotėms paieškos mechanizmus, kurti perdirbimui tinkamas, taigi tvaresnes plastikines pakuotes. Tai paskatins ir naujų darbo vietų kūrimą bei inovacijų paiešką.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams. Projektu nustatyti reikalavimai net galėtų prisidėti prie tam tikrų tikslų, nustatytų strateginiuose dokumentuose, įgyvendinimo. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XII-1626 patvirtintoje Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje tarp prioritetinių Lietuvos aplinkos apsaugos sričių numatyti darnus gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas. Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje taip pat iškeltas tikslas atliekų tvarkymo srityje – mažinti susidarantių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą ir racionalų atliekų medžiaginių ir energetinių išteklių naudojimą, taip sumažinant gamtos, kitų išteklių naudojimą ir atliekų šalinimą sąvartynuose. Siūlomos Projekto nuostatos prisidėtų prie ilgalaikių bei trumpalaikių tikslų įgyvendinimo atliekų tvarkymo sektoriuje, numatytų Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje. Be to, būtų prisidedama prie 2018 m. sausio 16 d. Europos Komisijos paskelbtos Europinės plastikų žiedinės ekonomikos strategijos tikslų ir kt. ilgalaikių strateginio lygmens planavimo dokumentų įgyvendinimo.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Projektą nereikės keisti ar pripažinti netekusiais galios kitų teisės aktų.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Priėmus įstatymo projektą, įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti:

Įstatymo projektui įgyvendinti nereikės papildomų lėšų iš valstybės biudžeto.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai yra „mokestis už aplinkos teršimą“, „plastikinė pakuotė“, „plastikas“, „pakuočių atliekos“, „perdirbimas“, „plastiko perdirbimas“, „atliekos“,

„atliekų tvarkymas“ ir t.t.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Seimo nariai